

MUSEO DO POBO GALEGO MPG

PROGRAMA TEÑO UNHA PEZA

No 2017 o Museo do Pobo Galego vai cumprir 40 anos.

Con este motivo botouse a andar un novo programa que chamamos “Teño unha peza” seguindo a actual campaña de promoción “Teño un Museo”, que pode verse a través dunha pantalla na entrada do Museo e noutros lugares de cidade.

Realizarase unha charla cada mes (agás en agosto) e dúas en febreiro: unha para público en xeral e outra infantil. As intervencións serán de especialistas de diferentes ámbitos que falarán arredor dunha das pezas do museo. Trátase de dar unha visión persoal, de maneira que a peza pode ser un motivo para a divagación, para falar do museo ou do seus intereses, pois non se trata dunha interpretación técnica senón dun achegamento dende a persoa e a súa área vital.

Participan

Suso de Toro – Xaneiro, 24 á 18,30.

Pepe Carreiro (alumnado Primaria) 17 de febreiro ás 11:00

Sés – Febreiro 21, ás 19:00

Encarna Otero – Marzo, 21 ás 19,00 (muller)

Jorge Mira – Abril, 18 ás 19,00

Tareixa Navaza – Maio, 23 á 19,00

Vero Boquete – Xuño, 20 ás 19,00

Roberto Leal – Xullo, 18 ás 19,00

Rubén Aramburu – Setembro, 19 as 19,00

Lidia Senra – Outubro, 19 ás 19,00

Elena Ferro – Novembro, 21, ás 19,00

Luz Darriba – Decembro, 12 ás 19,00

Suso de Toro

Escritor compostelán.

Licenciado en Historia da Arte Moderna e Contemporánea. Profesor
Escribe teatro (*Unha rosa é unha rosa, Somnábulo*) e narrativa (*Caixón desastre, Polaroid, Land Rover, Tic tac, Calzados Lola, Trece badaladas, Non volvas, Home sen nome, Sete palabras...*). Tamén textos xornalísticos e de ensaio... (*Unha memoria da esquerda nacionalista, Camilo Nogueira e outras voces, Españois todos, Madeira de Zapatero, ...*)

Traducido a múltiples idiomas: castelán, portugués, catalán, italiano, inglés, francés...

Varias das súas obras foron levadas ao cine (*Trece badaladas...*)

O seu libro *A sombra cazadora* inaugura a colección Fóra de xogo de literatura xuvenil da Xerais.

Sés ou María Xosé Silvar

É mestra e, tamén, licenciada en filoloxía galega e antropoloxía social. Cantautora galega. Comezou no baile e a música tradicional. No 2007 creou o grupo *Chámalle Xis!*

Conta cos álbumes: *Admirando a condición, Co xenio destrozado, Tronzar os valos e Opoñerse á extinción*.

Recollido da súa páxina: “Cunha onda ecléctica que vai do rock ao blues pasando pola canción de autor latinoamericana, pero atrevéndose con novas sonoridades e deixando máis espazo para a cantareira que hai no seu interior. A Sés compositora vai medrando e madurando, aínda que sigue a tratar os temas de sempre: o amor en todas as súas versións, sen esquecer un tema clave da súa personalidade como artista, a denuncia social.

Pepe Carreiro

Humorista gráfico, debuxante e guionista de banda deseñada. Ilustrador e autor.

Foi fundador de revistas; publicou libros de humor gráfico (*Fraga na Galiza e Mellor que onte, pero mellor que mañán*), e tamén viñetas e tiras en medios de comunicación (*Teima, La Codorniz, Mundo Obrero, Faro de Vigo, A Nosa Terra, La Voz de Galicia, El Correo Gallego, A Trabe de Ouro, Tempos Novos, Retranca,...*).

É autor dos cómics da serie *Os Barbanzóns* e tamén *A retirada de Sir John Moore*. Son súas as series *Os Formigóns, Os pequenos Barbanzóns*, en colaboración con Abraham Carreiro.

Ilustrador de varios contos para a colección *Contos do Miño* (A Nosa Terra), *Merlín* (Xerais), *Árbore* e *A chalupa* (Galaxia), así como algún outro en Sotelo Blanco, Ir Indo, Rodeira...

O seu maior éxito como debuxante, ilustrador e escritor foi a creación da serie infantil *Os Bolechas* editada primeiro por A Nosa Terra e actualmente por Bolanda Edicións e Marketing e que deu o salto do papel a outros múltiples formatos, como espectáculos para teatro, discos, unha serie de televisión etc.

Entre os seus premios, destacan o 3º *es aequo* con Xan González do Concurso nacional de contos infantís O Facho 1980 por *A Ila dos carballos*. En 2013 recibiu o premio Bo e Xeneroso da AELG

Encarna Otero

Profesora. Historiadora e política nacionalista. Licenciouse en Historia na [Universidade de Tolosa-Le Mirail](#).

Foi Primeira Tenente de Alcalde e Concelleira-Delegada de Rehabilitación do Casco Histórico, de relacións co Consorcio e de Muller en Santiago. E tamén, directora xeral de Fomento e Calidade da Vivenda no goberno galego.

Ten colaborado e colabora en diferentes publicacións galegas como *A Nosa Terra, O Ensino, Andaina* ou Festa da Palabra Silenciada, con diversos artigos sobre a muller na historia.

Publicación: Anacos de esperanza, e dous libros de literatura inútil *O branco país sen neve* e *A serea do mundo*. Participa na obra colectiva *A ollada exterior do nacionalismo galego*.

Jorge Mira:

Licenciado e doutor en Física pola USC con Premio Extraordinario; actualmente é catedrático da área de electromagnetismo na Facultade de Física.

Físico, investigador, divulgador científico e colaborador en diferentes medios de comunicación galegos. Desde decembro de 2016 é membro correspondente da Real Academia Galega.

Colaborador científico en programas de TV e radio. Escribe artigos en prensa. Por esta labor nos medios ten recibido múltiples recoñecementos ("Física en acción" da Real Academia Española de Física en 2000, Mención de Honra no Premio Ciutat de les Arts i de les Ciències de Valencia en 2001, o Premio Nacional Ciencia en Acción do MEC e o EIROForum (2005), portada do número conmemorativo do décimo aniversario da sección "Next Wave" da revista Science...) igual que polos traballos de investigación (Premio de Investigación en Ciencia e Tecnoloxía da Deputación de Pontevedra (2001), Premio da Real Academia Galega de Ciencias (2002), Premio do Colexio Oficial de Físicos de España (2010) XXXIV Premio da Crítica de Galicia na modalidade de investigación e é Mención de Honor do Premio de Investigación da Real Academia Galega de Ciencias (2011), en 2012 concedéuselle o Premio da Real Sociedad Española de Física, na modalidade de ensino e divulgación...). Conta co Premio Lois Peña Novo polo uso e defensa do galego. É responsable do programa Conciencia con participación de Premios Nobel.

Ademais de múltiples artigos en revistas especializadas conta cos libros *A ciencia no punto de mira* (3 edicións), traducido e editado en castelán en 2011. *E A que altura está o ceo?*

Tareixa Navaza

Xornalista.

Comeza a traballar en 1965 na Cadena SER como locutora, e posteriormente como xornalista e locutora realizando as reportaxes para o *Informativo Hora 25*, así como noutras emisións da cadea como *Matinal Cadena SER* e *Los 40 Principales*.

A partir de 1973 entra a traballar en TVE, no seu centro de Santiago. Convértese no primeiro rostro da televisión en galego ao presentar o telexornal da autonómica, *Panorama de Galicia*. Foi ela quen retransmitiu a chegada dos restos de Castelao a Galicia lendo fragmentos de *Sempre en Galiza* e un artigo de Novoneyra; como consecuencia desta retransmisión foi destituído como director do centro territorial Alexandre Cribeiro. Despois de ler un manifesto nunha manifestación contra a reconversión do naval en Ferrol é obrigada a deixar de presenta o telexornal. Chegou a ser representante do BNG no Consello de Administración da Compañía de Radio e Televisión de Galicia desde 1994 ata 2002.

Colaboradora tamén de medios escritos como *La Voz de Galicia*, *A Nosa Terra*, *Xornal de Galicia* e *El Correo Gallego*.

Voceira do movemento feminista en Galicia. Participou na fundación da Asociación Galega da Muller e da revista de pensamento feminista *Andaina*.

Recibiu o Premio *Os Bos e Xenerosos* da AELG (2015), o Premio á Muller do Consello da Cultura Galega... entre outros. Muller comprometida, renunciou ao premio da Xunta com motivo do 8 de marzo Día Internacional da Muller, "En solidariedade cos compañeir@s de TVE, pola situación que están a padecer, pola decadencia que está a sufrir unha televisión como a TVE que atinxira cotas moi altas de credibilidade, bo facer e altas audiencias"

Vero Boquete

É unha futbolista galega, de Compostela.

Comezou co "Xuventú Aguiño" en 2001, pasando polo "Prainsa Zaragoza", o "RCD Espanyol" (Cataluña), o "Buffalo Flash" (USA), o "Chicago Red Stars" (USA), o "RCD Espanyol" (Cataluña), o "Energy Voronezh" (Rusia), o "Philadelphia Independence" (USA), o "Tyresö F" (Suecia), o "Portland Thorns" (USA), o "FFC Frankfurt" (Alemaña) e o FC Bayern Munich" (Alemaña) co que xoga actualmente formando parte do cadro do Bayern de Munich.

Dianteira, como xogadora internacional, ten disputado partidos en dúas ligas anuais, a española e a estadounidense. Na liga española milita desde 2008 no "RCD Espanyol" de Barcelona co que acadou dous campionatos de Copa en 2009 e 2010, sendo máxima goleadora. No 2010 disputou a liga de verán nos Estados Unidos, no "Buffalo Bulls". En 2011 fichou para competir na liga de verán co "Philadelphia Independence" tras xogar en Rusia; tamén pasou pola liga de Suecia e volveu a Estados Unidos co Portland antes de fichar para o fútbol alemán polo FFC Frankfurt e, a partir de 2015, polo Bayern de Munich, equipo co que xoga actualmente e co que foi capioa de Liga. Finalista e campiona en moitas ocasións, no 2015 foi nomeada a mellor futbolista do ano pola BBC e, no mesmo ano, a Xunta de Galicia concedeulle a medalla Castelao.

O seu apoio á participación da muller no fútbol faise ver a través das escolas que fomenta.

ROBERTO LEAL

Actor, nado en Arxentina e asentado en Galicia.

Despois de formarse en América, traballa en Galicia con compañías como Matarile teatro, Factoría Teatro ou o CDG. Ten participado nas longametraxes *A los que aman* (Isabel Coixet) e nas curtas *Lluvia* (Isabel Coixet), *Sinceramente* (Juan Junquera), *Un cuento para Olivia* (Manane Rodríguez).

Fixo papeis en coñecidas teleseries da TVG (*Libro de familia*, *As leis de Celavella*, *Libro de familia*, *Pratos combinados*, *Rías Baixas...*) e posee experiencia en dirección teatral e docencia.

Outras obras fílmicas nas que participa: *Rafael, Asalto ao Santa María, partido, O programón, Somos unha potencia, A vida por diante, Maridos e mulleres, Camilo de Santiago: A Orixe, Autopsia, Fíos, Maitines Galicia Expré, A familia Pita, Televapor,...*

É secretario a AADTEG.

Entre os premios recibidos destaca o María Casares de teatro como mellor actor no papel protagonista da obra *Indignos*.

RUBEN ARAMBURU

Realizou estudos de Filosofía e Teoloxía en Compostela e Salamanca. É membro da directiva da Asociación Irimia, fai parte da mesa de redacción de Encrucillada. Colabora con asociacións como Xermolos e é dinamizador sociocultural, tendo participado en infinidade de proxectos comunitarios e culturais.

É crego rural, foi profesor do Seminario Menor de Santiago. Defínese como galeguista e como seguidor do Deportivo. Foi actor ocasional, colaborando en programas de televisión como “Un país para comérselo”, en escenarios de teatro e tamén nalgún espectáculo con Miguel de Lira, como o que serviu para render homenaxe ao seu amigo John Balan na Sala Nasa de Compostela. Aparece con Miguel de Lira e Tonhito de Poi nunha escena –cuxo escenario é o campanario da igrexa de Santo Tomé de Piñeiro– dun documental dedicado a aquel peculiar artista. Actualmente é párroco en San Salvador de Bergondo; antes foino doutras parroquias como Santa María do Campo e Santo Tomé de Piñeiro, de onde tivo que saír por obediencia debida contra a vontade dos veciños e de numerosos colectivos sociais, a pesar de que estes no ano 2011 reuniron milleiros de sinaturas que non conseguiron, sen embargo, que a autoridade competente o deixase quedar.

Conta con múltiples artigos en *Encrucillada: Revista galega de pensamento cristián, Terra e tempo, Encrucillada e Irimia*.

Continuador da labor de cregos de base como Paco de Aguiño, e de teólogos como Pepe Chao,... Na súa traxectoria xunta o galeguismo e unha nova visión do cristianismo, máis humana e comprometida.

Ultimamente, tamén, anda no campo da agricultura ecolóxica

LIDIA SENRA

Destacada sindicalista do agro galego.

Foi membro da Executiva da Coordinadora Labrega Europea durante catro anos. Nos anos setenta colaborou cos Comités de Axuda á Loita Labrega, en 1984 foi elixida responsable de organización e finanzas de Comisións Labregas, e en 1989 accede á secretaría xeral do Sindicato Labrego Galego

Participou en diversos encontros internacionais representando a *Vía Campesina*, movemento labrego mundial, que agrupa organizacións de América, Asia, África e Europa. Ademais, interveu activamente nos tres foros sociais europeos celebrados en Florencia, París e Londres.

No 2014 presentouse como candidata en representación de ANOVA ao Parlamento Europeo formando parte do grupo Alternativa Galega de Esquerda en Europa: A esquerda plural. Na actualidade é deputada europea.

Participou na obra colectiva *15-M: O pobo indignado* (2011)

Entre os premios e recoñecementos recibidos destaca o Pedrón de Ouro do ano 2011

ELENA FERRO

Forma parte da terceira xeración dunha familia de zoqueiros. Grazas á combinación da marroquinería coa elaboración de zocos que traballan baixo a marca *eferro* poden manter vivo un oficio tradicional -na actualidade en extinción- facendo del un modo de vida. Por iso, cambian o uso tradicional dunha peza realizada para cubrir unha necesidade básica converténdoa nunha peza adaptada ás tendencias da moda actual. A partir de madeira de aliso, coiro de poldro e vaca curtido vexetal e engrasado e cromo encerado, cravos, caucho, reciclado, grampas... crean unha nova tendencia de zocos feitos con cores atrevidas e deseños en sintonía coas tendencias da moda, inspirada na natureza e nos animais, coma os zocos “Voa, mariquiña, voa” que foron galardoados co Premio Artesanía Contemporánea Antón Fraguas, onde o xurado premiou a visión contemporánea, refrescante e sen complexos, demostrando que a tradición e a modernidade son perfectamente compatibles. Os produtos *eferro* atópanse principalmente nas tendas e feiras especializadas, e van desde o calzado a todo tipo de accesorios como bolsos, carteiras, moedeiros, cinturóns... constituíndo un dos mellores exemplos de actualización da artesanía galega.

Luz Darriba

Nace en Uruguay e aséntase en Galicia. É unha artista multidisciplinar (pintora, ilustradora, escritora...). A súa expresión ten unha relación directa coa defensa dos dereitos humanos, especialmente a defensa das mulleres e a denuncia da violencia de xénero.

A súa popularidade débese, en parte, ás súas macroaccións urbanas que comezaron no 2000 con *Cumulum*, un proxecto que rodeou os 2300 metros de perímetro da muralla romana de Lugo con máis de medio millón de libros, coa intención de solicitar que este monumento fora declarado patrimonio da humanidade pola UNESCO.

Outras intervencións foron: *Libres avec des livres* (2000), instalación sobre as paredes e os teitos da *Maison da Unesco*, en París. *Alcalá, una puerta hacia la cultura* (2001), intervención con 80.000 libros da Puerta de Alcalá de Madrid, co patrocinio da [UNESCO](#). *Patchwork, Retais contra a violencia de xénero* (2004), na Praza do Obradoiro en Santiago, unha alfombra de 8000 metros cadrados realizada in situ por miles de persoas. *Guante negro, guante blanco* (2005), instalación de trinta mil pares de guantes negros e brancos na Praza da Catedral de Santa María de Lugo que foi portada do diario El País o 26 de novembro de 2005. *Sináis*, en 2006 en Lugo e en 2009 en Bos Aires, instalación incorporando a figura feminina a 72 semáforos da Ronda da

Muralla de Lugo no Día Internacional da Muller Traballadora. *Arakne, rede pola igualdade* en 2007, no marco do Festival “Donostia entre mundos”, unha telaraña xigante pola igualdade entre homes e mulleres. *Cuestión de género* (2008), en Bos Aires, instalación realizada na Praza de Maio con 500 prendas de muller, no marco do Primeiro Congreso Latinoamericano de Trata e Tráfico de Persoas.

Ten realizado máis de duascenas exposicións en diferentes lugares do mundo. Ten recibido mencións, becas e premios tanto no ámbito da plástica, no da escrita e outros.

Suso de Toro

Escritor compostelán.

Licenciado en Historia da Arte Moderna e Contemporánea. Profesor

Escribe teatro (*Unha rosa é unha rosa, Somnámbulos*) e narrativa (*Caixón desastre, Polaroid, Land Rover, Tic tac, Calzados Lola, Trece badaladas, Non volvas, Home sen nome, Sete palabras...*). Tamén textos xornalísticos e de ensaio... (*Unha memoria da esquerda nacionalista, Camilo Nogueira e outras voces, Españois todos, Madera de Zapatero, ...*)

Traducido a múltiples idiomas: castelán, portugués, catalán, italiano, inglés, francés...

Varias das súas obras foron levadas ao cine (*Trece badaladas...*)

O seu libro *A sombra cazadora* inaugura a colección Fóra de xogo de literatura xuvenil da Xerais.

Sés ou María Xosé Silvar

É mestra e, tamén, licenciada en filoloxía galega e antropoloxía social.

Cantautora galega. Comezou no baile e a música tradicional. No 2007 creou o grupo *Chámalle Xis!*

Conta cos álbumes: *Admirando a condición*, *Co xenio destrozado*, *Tronzar os valos* e *Opoñerse á extinción*.

Recollido da súa páxina: "Cunha onda ecléctica que vai do rock ao blues pasando pola canción de autor latinoamericana, pero atrevéndose con novas sonoridades e deixando máis espazo para a cantareira que hai no seu interior. A Sés compositora vai medrando e madurando, aínda que sigue a tratar os temas de sempre: o amor en todas as súas versións, sen esquecer un tema clave da súa personalidade como artista, a denuncia social.

Pepe Carreiro

Humorista gráfico, debuxante e guionista de banda deseñada. Ilustrador e autor.

Foi fundador de revistas; publicou libros de humor gráfico (*Fraga na Galiza e Mellor que onte, pero mellor que mañán*), e tamén viñetas e tiras en medios de comunicación (*Teima*, *La Codorniz*, *Mundo Obrero*, *Faro de Vigo*, *A Nosa Terra*, *La Voz de Galicia*, *El Correo Gallego*, *A Trabe de Ouro*, *Tempos Novos*, *Retranca*,...).

É autor dos cómics da serie *Os Barbanzóns* e tamén *A retirada de Sir John Moore*. Son súas as series *Os Formigóns*, *Os pequenos Barbanzóns*, en colaboración con Abraham Carreiro.

Ilustrador de varios contos para a colección *Contos do Miño* (A Nosa Terra), *Merlín* (Xerais), *Árbore* e *A chalupa* (Galaxia), así como algún outro en Sotelo Blanco, Ir Indo, Rodeira...

O seu maior éxito como debuxante, ilustrador e escritor foi a creación da serie infantil *Os Bolechas* editada primeiro por A Nosa Terra e actualmente por Bolanda Edicións e Marketing e que deu o salto do papel a outros múltiples formatos, como espectáculos para teatro, discos, unha serie de televisión etc.

Entre os seus premios, destacan o 3º *es aequo* con Xan González do Concurso nacional de contos infantís O Facho 1980 por *A Ila dos carballos*. En 2013 recibiu o premio Bo e Xeneroso da AELG

Encarna Otero

Profesora. Historiadora e política nacionalista. Licenciouse en Historia na Universidade de Toulouse II-Le Mirail.

Foi Primeira Tenente de Alcalde e Concelleira-Delegada de Rehabilitación do Casco Histórico, de relacións co Consorcio e de Muller en Santiago. E tamén, directora xeral de Fomento e Calidade da Vivenda no goberno galego.

Ten colaborado e colabora en diferentes publicacións galegas como *A Nosa Terra*, *O Ensino*, *Andaina* ou *Festa da Palabra Silenciada*, con diversos artigos sobre a muller na historia.

Publicación: *Anacos de esperanza*, e dous libros de literatura inútil *O branco país sen neve* e *A serea do mundo*. Participa na obra colectiva *A ollada exterior do nacionalismo galego*.

Jorge Mira:

Licenciado e doutor en Física pola USC con Premio Extraordinario; actualmente é catedrático da área de electromagnetismo na Facultade de Física.

Físico, investigador, divulgador científico e colaborador en diferentes medios de comunicación galegos. Desde decembro de 2016 é membro correspondente da Real Academia Galega.

Colaborador científico en programas de TV e radio. Escribe artigos en prensa. Por esta labor nos medios ten recibido múltiples recoñecementos ("Física en acción" da Real Academia Española de Física en 2000, Mención de Honra no Premio Ciutat de les Arts i les Ciències de Valencia en 2001, o Premio Nacional Ciencia en Acción do MEC e o EIROForum (2005), portada do número conmemorativo do décimo aniversario da sección "Next Wave" da revista *Science*...) igual que polos traballos de investigación (Premio de Investigación en Ciencia e Tecnoloxía da Deputación de Pontevedra (2001), Premio da Real Academia Galega de Ciencias (2002), Premio do Colexio Oficial de Físicos de España (2010) XXXIV Premio da Crítica de Galicia na modalidade de investigación e é Mención de Honor do Premio de Investigación da Real Academia Galega de Ciencias (2011), en 2012 concedéuselle o Premio da Real Sociedad Española de Física, na modalidade de ensino e divulgación...). Conta co Premio Lois Peña Novo polo uso e defensa do galego. É responsable do programa *Conciencia* con participación de Premios Nobel.

Ademais de múltiples artigos en revistas especializadas conta cos libros *A ciencia no punto de mira* (3 edicións), traducido e editado en castelán en 2011. E *A que altura está o ceo?*

Tareixa Navaza

Xornalista.

Comeza a traballar en 1965 na Cadena SER como locutora, e posteriormente como xornalista e locutora realizando as reportaxes para o *Informativo Hora 25*, así como noutras emisións da cadea como *Matinal Cadena SER* e *Los 40 Principales*.

A partir de 1973 entra a traballar en TVE, no seu centro de Santiago. Convértese no primeiro rostro da televisión en galego ao presentar o telexornal da autonómica, *Panorama de Galicia*. Foi ela quen retransmitiu a chegada dos restos de Castela a Galicia lendo fragmentos de *Sempre en Galiza* e un artigo de Novoneyra; como consecuencia desta retransmisión foi destituído como director do centro territorial Alexandre Cribeiro. Despois de ler un manifesto nunha manifestación contra a reconversión do naval en Ferrol é obrigada a deixar de presenta o telexornal. Chegou a ser representante do BNG no Consello de Administración da Compañía de Radio e Televisión de Galicia desde 1994 ata 2002.

Colaboradora tamén de medios escritos como *La Voz de Galicia*, *A Nosa Terra*, *Xornal de Galicia* e *El Correo Gallego*.

Voceira do movemento feminista en Galicia. Participou na fundación da Asociación Galega da Muller e da revista de pensamento feminista *Andaina*.

Recibiu o Premio Os Bos e Xenerosos da AELG (2015), o Premio á Muller do Consello da Cultura Galega... entre outros. Muller comprometida, renunciou ao premio da Xunta con motivo do 8 de marzo Día Internacional da Muller, "En solidariedade cos compañeir@s de TVE, pola situación que están a padecer, pola decadencia que está a sufrir unha televisión como a TVE que atinxira cotas moi altas de credibilidade, bo facer e altas audiencias"

Vero Boquete

É unha futbolista galega, de Compostela.

Comezou co "Xuventú Aguiño" en 2001, pasando polo "Prainsa Zaragoza", o "RCD Espanyol" (Cataluña), o "Buffalo Flash" (USA), o "Chicago Red Stars" (USA), o "RCD Espanyol" (Cataluña), o "Energy Voronezh" (Rusia), o "Philadelphia Independence" (USA), o "Tyresö F" (Suecia), o "Portland Thorns" (USA), o "FFC Frankfurt" (Alemaña) e o FC Bayern Múnic" (Alemaña) co que xoga actualmente formando parte do cadro do Bayern de Munich.

Dianteira, como xogadora internacional, ten disputado partidos en dúas ligas anuais, a española e a estadounidense. Na liga española milita desde 2008 no "RCD Espanyol" de Barcelona co que acadou dous campionatos de Copa en 2009 e 2010, sendo máxima goleadora. No 2010 disputou a liga de verán nos Estados Unidos, no "Buffalo Bulls". En 2011 fichou para competir na liga de verán co "Philadelphia Independence" tras xogar en Rusia; tamén pasou pola liga de Suecia e volveu a Estados Unidos co Portland antes de fichar para o fútbol alemán polo FFC Frankfurt e, a partir de 2015, polo Bayern de Múnic, equipo co que xoga actualmente e co que foi campioa de Liga. Finalista e campioa en moitas ocasións, no 2015 foi nomeada a mellor futbolista do ano pola BBC e, no mesmo ano, a Xunta de Galicia concedeulle a medalla Castela.

O seu apoio á participación da muller no fútbol faise ver a través das escolas que fomenta.

Roberto Leal

Actor, nado en Arxentina e asentado en Galicia.

Despois de formarse en América, traballa en Galicia con compañías como Matarile teatro, Factoría Teatro ou o CDG. Ten participado nas longametraxes *A los que aman* (Isabel Coixet) e nas curtas *Lluvia* (Isabel Coixet), *Sinceramente* (Juan Junquera), *Un cuento para Olivia* (Manane Rodríguez).

Fixo papeis en coñecidas teleseries da TVG (*Libro de familia*, *As leis de Celavella*, *Libro de familia*, *Pratos combinados*, *Rías Baixas...*) e posúe experiencia en dirección teatral e docencia.

Outras obras fílmicas nas que participa: *Rafael*, *Asalto ao Santa María*, *partido*, *O programón*, *Somos unha potencia*, *A vida por diante*, *Maridos e mulleres*, *Camilo de Santiago: A Orixe*, *Autopsia*, *Fíos*, *Maitines Galicia Exprés*, *A familia Pita*, *Televapor*,...

É secretario a AADTEG.

Entre os premios recibidos destaca o María Casares de teatro como mellor actor no papel protagonista da obra *Indignos*.

Rubén Aramburu

Realizou estudos de Filosofía e Teoloxía en Compostela e Salamanca. É membro da directiva da Asociación Irimia, fai parte da mesa de redacción de Encrucillada. Colabora con asociacións como Xermolos e é dinamizador sociocultural, tendo participado en infinidade de proxectos comunitarios e culturais.

É crego rural, foi profesor do Seminario Menor de Santiago. Defínese como galeguista e como seguidor do Deportivo. Foi actor ocasional, colaborando en programas de televisión como “Un país para comérselo”, en escenarios de teatro e tamén nalgún espectáculo con Miguel de Lira, como o que serviu para render homenaxe ao seu amigo John Balan na Sala Nasa de Compostela. Aparece con Miguel de Lira e Tonhito de Poi nunha escena –cuxo escenario é o campanario da igrexa de Santo Tomé de Piñeiro– dun documental dedicado a aquel peculiar artista. Actualmente é párroco en San Salvador de Bergondo; antes foino doutras parroquias como Santa María do Campo e Santo Tomé de Piñeiro, de onde tivo que saír por obediencia debida contra a vontade dos veciños e de numerosos colectivos sociais, a pesar de que estes no ano 2011 reuniron milleiros de sinaturas que non conseguiron, sen embargo, que a autoridade competente o deixase quedar.

Conta con múltiples artigos en *Encrucillada: Revista galega de pensamento cristián*, *Terra e tempo*, *Encrucillada* e *Irimia*.

Continuador da labor de cregos de base como Paco de Aguiño, e de teólogos como Pepe Chao,... Na súa traxectoria xunta o galeguismo e unha nova visión do cristianismo, máis humana e comprometida.

Ultimamente, tamén, anda no campo da agricultura ecolóxica

Lidia Senra

Destacada sindicalista do agro galego.

Foi membro da Executiva da Coordinadora Labrega Europea durante catro anos. Nos anos setenta colaborou cos Comités de Axuda á Loita Labrega, en

1984 foi elixida responsable de organización e finanzas de Comisi3ns Labregas, e en 1989 accede 3 secretar3a xeral do Sindicato Labrego Galego

Participou en diversos encontros internacionais representando a *V3a Campesina*, movemento labrego mundial, que agrupa organizaci3ns de Am3rica, Asia, 3frica e Europa. Ademais, interveu activamente nos tres foros sociais europeos celebrados en Florencia, Par3s e Londres.

No 2014 presentouse como candidata en representaci3n de ANOVA ao Parlamento Europeo formando parte do grupo Alternativa Galega de Esquerda en Europa: A esquerda plural. Na actualidade 3 deputada europea.

Participou na obra colectiva *15-M: O pobo indignado* (2011)

Entre os premios e recoñecementos recibidos destaca o Pedr3n de Ouro do ano 2011

Elena Ferro

Forma parte da terceira xeraci3n dunha familia de zoqueiros. Grazas 3 combinaci3n da marroquiner3a coa elaboraci3n de zocos que traballan baixo a marca *eferro* poden manter vivo un oficio tradicional -na actualidade en extinci3n- facendo del un modo de vida. Por iso, cambian o uso tradicional dunha peza realizada para cubrir unha necesidade b3sica convert3ndoa nunha peza adaptada 3s tendencias da moda actual. A partir de madeira de aliso, coiro de poldro e vaca curtido vexetal e engraxado e cromo encerado, cravos, caucho, reciclado, grampas... crean unha nova tendencia de zocos feitos con cores atrevidas e dese3os en sinton3a coas tendencias da moda, inspirada na natureza e nos animais, coma os zocos "Voa, mariqui3a, voa" que foron galardoados co Premio Artesan3a Contempor3nea Ant3n Fraguas, onde o xurado premiou a visi3n contempor3nea, refrescante e sen complexos, demostrando que a tradici3n e a modernidade son perfectamente compatibles. Os produtos *eferro* at3panse principalmente nas tendas e feiras especializadas, e van desde o calzado a todo tipo de accesorios como bolsos, carteiras, moedeiros, cintos... constitu3ndo un dos mellores exemplos de actualizaci3n da artesan3a galega.

Luz Darriba

Nace en Uruguai e as3ntase en Galicia. 3 unha artista multidisciplinar (pintora, ilustradora, escritora...). A s3a expresi3n ten unha relaci3n directa coa defensa dos dereitos humanos, especialmente a defensa das mulleres e a denuncia da violencia de x3nero.

A s3a popularidade d3bese, en parte, 3s s3as macroacci3ns urbanas que comezaron no 2000 con *Cumulum*, un proxecto que rodeou os 2300 metros de per3metro da muralla romana de Lugo con m3is de medio mill3n de libros, coa

intención de solicitar que este monumento fora declarado patrimonio da humanidade pola UNESCO.

Outras intervencións foron: *Libres avec des livres* (2000), instalación sobre as paredes e os teitos da *Maison da Unesco*, en París. *Alcalá, una puerta hacia la cultura* (2001), intervención con 80.000 libros da Puerta de Alcalá de Madrid, co patrocinio da [UNESCO](#). *Patchwork, Retais contra a violencia de xénero* (2004), na Praza do Obradoiro en Santiago, unha alfombra de 8000 metros cadrados realizada in situ por miles de persoas. *Guante negro, guante blanco* (2005), instalación de trinta mil pares de guantes negros e brancos na Praza da Catedral de Santa María de Lugo que foi portada do diario El País o 26 de novembro de 2005. *Sinai*, en 2006 en Lugo e en 2009 en Bos Aires, instalación incorporando a figura feminina a 72 semáforos da Ronda da Muralla de Lugo no Día Internacional da Muller Traballadora. *Arakne, rede pola igualdade* en 2007, no marco do [Festival "Donostia entre mundos"](#), unha tea de araña xigante pola igualdade entre homes e mulleres. *Cuestión de xénero* (2008), en Bos Aires, instalación realizada na Praza de Maio con 500 prendas de muller, no marco do Primeiro Congreso Latinoamericano de Trata e Tráfico de Persoas.

Ten realizado máis de duascenas exposicións en diferentes lugares do mundo. Ten recibido mencións, becas e premios tanto no ámbito da plástica, no da escrita e outros.